

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 5 Tdo 1358/2021, ECLI:CZ:NS:2022:5.TDO.1358.2021.1

Číslo: 55/2022

Právní věta:

Trest zákazu činnosti uložený právnické osobě podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku a § 20 odst. 1 t. o. p. o. může být vymezen i tak široce, že se jím zakazuje výkon všech předmětů podnikání, které má právnická osoba zapsané v příslušném veřejném rejstříku, pokud je to odůvodněno souvislostí se spáchanou trestnou činností, např. s trestným činem poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku, který se může týkat každého z předmětů podnikání.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.01.2022

Spisová značka: 5 Tdo 1358/2021

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Trest zákazu činnosti

Předpisy: § 20 odst. 1 t. o. p. o.

§ 73 odst. 1 tr. zákoníku

§ 73 odst. 3 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 1963, sp. zn. [3 Tz 27/63](#), uveřejněné pod číslem 9/1964 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 1962, sp. zn. [2 Tz 9/62](#), uveřejněné pod číslem 23/1963 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. [7 Tdo 1427/2019](#), uveřejněné pod číslem 40/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. [5 Tdo 637/2009](#), uveřejněné pod číslem 4/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. [3 Tdo 138/2015](#), uveřejněné pod číslem 43/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. [6 Tdo 1402/2016](#), uveřejněné pod číslem 10/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. [6 Tz 62/2019](#), uveřejněný pod číslem 10/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. [3 Tz 169/2001](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. [4 Tz 51/2002](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce ve prospěch obviněné právnické osoby - obchodní společnosti A., vymazané z obchodního rejstříku ke dni 30. 9. 2021, proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 7. 2021, sp. zn. 4 To 105/2021, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 11 T 20/2020.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 11 T 20/2020, byla obviněná právnická osoba - obchodní společnost A., zastoupená opatrovníkem Mgr. J. C., uznána vinnou pokusem přečinu poškození věřitele podle § 21 odst. 1 a § 222 odst. 1 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), za něž jí byl podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající „v zákazu podnikání v předmětu zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ na dobu 1 roku. Tímto rozsudkem rozhodl soud prvního stupně i o vině obviněné D. B., jejíž jednání bylo přičítáno obviněné právnické osobě.

2. Proti rozsudku soudu prvního stupně podaly obě uvedené obviněné odvolání, která byla podle § 256 tr. ř. zamítnuta usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 7. 2021, sp. zn. 4 To 105/2021.

II.

Dovolání nejvyššího státního zástupce a vyjádření k němu

3. Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce ve prospěch obviněné právnické osoby - obchodní společnosti A. (dále jen obviněná právnická osoba) dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. h), k) a l) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021 - dále jen „tr. ř.“), neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím rozsudkem soudu prvního stupně uložen obviněné právnické osobě takový druh trestu, který zákon nepřipouští, navíc výrok o trestu je neúplný. Podle názoru nejvyššího státního zástupce je rozhodnutí odvolacího soudu ohledně obviněné právnické osoby nesprávné potud, pokud jím bylo zamítnuto odvolání obviněné právnické osoby proti výroku o trestu v rozsudku soudu prvního stupně.

4. Nejvyšší státní zástupce nejprve citoval ustanovení § 1 odst. 1 a 2, § 20 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „t. o. p. o.“), a § 73 tr. zákoníku, dále v obsáhlém expozé připomenul judikaturu k těmto ustanovením a odkázal též na výklady obsažené v odborné literatuře. Z toho všeho dovodil, že v daném případě soud prvního stupně pochybil, pokud ve výroku o trestu neodkázal na ustanovení § 20 odst. 1 t. o. p. o. a vymezil trest zákazu činnosti neúměrně široce, a to v podstatě jako zákaz podnikání ve všech oborech zapsaných v předmětu činnosti obviněné právnické osoby v obchodním rejstříku. Navíc nebylo ani nijak specifikováno, v rámci výkonu jaké z činností zapsaných v

obchodním rejstříku se měla obviněná právnická osoba dopustit dané trestné činnosti, přičemž z výroku a ani z odůvodnění nelze dovodit, že by se jí měla dopustit při výkonu veškeré podnikatelské činnosti. Proto ani nemělo být odvolání obviněné právnické osoby zamítnuto odvolacím soudem, který měl napravit tento nesprávný výrok o trestu.

5. Nejvyšší státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu ve vztahu k obviněné právnické osobě, jakož i další navazující rozhodnutí mající v něm svůj podklad, a aby mu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

6. Dovolání nejvyššího státního zástupce bylo zasláno k vyjádření opatrovníku obviněné právnické osoby, který vyjádřil souhlas s navrženým postupem i předloženou argumentací, kterou dále rozvinul.

7. Dovolatel i opatrovník obviněné právnické osoby souhlasili s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiného než navrženého rozhodnutí.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

8. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

9. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z důvodů taxativně vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až m) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele svým obsahem odpovídaly takovému důvodu.

10. Nejvyšší státní zástupce opřel své dovolání o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. h), k) a l) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Dovolatel uplatnil uvedenou druhou alternativu.

11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je naplněn, pokud byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. V tomto případě uplatnil dovolatel první alternativu.

12. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. je dán tehdy, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. V tomto případě dovolatel uplatnil druhou alternativu, tedy že výrok sice učiněn byl, avšak není podle dovolatele úplný. O tento případ jde, pokud napadený výrok nemá všechny nezbytné zákonné náležitosti, tedy neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem.

b) K dovolání nejvyššího státního zástupce

13. Předně je třeba uvést, že Nejvyšší soud v obecné rovině souhlasí s tezemi a východisky, na nichž

dovolatel založil svou argumentaci, která vychází z uznávané judikatury i výkladu obsaženého v odborné literatuře. Nicméně v daném případě s ohledem na konkrétní okolnosti případu jím uplatněné námitky neshledal opodstatněnými a odpovídajícími uplatněným dovolacím důvodům. Předně je třeba uvést, že většina judikatury vztahující se k jednoznačnosti obsahového vymezení trestu zákazu činnosti byla Nejvyšším soudem učiněna na základě podaných stížností pro porušení zákona, jejíž předpoklady uplatnění jsou znatelně odlišné v porovnání s dovoláním, které je limitováno omezenými dovolacími důvody. To je patrné především ve vztahu k výroku o trestu, který lze dovoláním napadat jen za využití úzce vymezeného důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., jen výjimečně pak z důvodu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (např. neuložení souhrnného trestu, ač pro to byly splněny podmínky). V daném případě však byl soudem prvního stupně jako adekvátní vybrán trest zákazu činnosti, který nepochybně lze uložit za trestný čin, jímž byla obviněná právnická osoba uznána vinnou, a to i jako samostatný trest, ostatně tento výběr druhu trestu ani sám dovolatel nezpochybňoval. Námitky totiž vznášel ryze proti obsahovému zaměření trestu zákazu činnosti a zpochybňoval jeho přílišnou šíři v podobě veškeré podnikatelské činnosti (k níž byla obviněná právnická osoba oprávněna). Zde je ovšem třeba upozornit na odlišnosti od řady jiných rozhodnutí (z poslední doby viz např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. [5 Tz 31/2020](#), a ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. [5 Tz 26/2020](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. [7 Tdo 1427/2019](#), uveřejněné pod č. 40/2020 Sb. rozh. tr.), v nichž buď zcela chybělo vymezení obsahu trestu zákazu činnosti, anebo byl trest vymezen tak, že se vztahoval vlastně na jakoukoliv činnost, a to včetně plnění zákonných povinností, což vedlo Nejvyšší soud ke kasačnímu zásahu. Tak tomu ovšem v nyní projednávaném případě nebylo, trest zákazu činnosti byl omezen jen na tu činnost, která byla uvedena jako předmět podnikání v obchodním rejstříku, tedy vztahoval se na „podnikání v předmětu zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. Bylo by možno zpochybňovat, zda takové vymezení není příliš široké, šlo by ovšem již mnohem spíše o spor o přiměřenost sankce v podobě vymezení konkrétního, jinak zákonného druhu trestu, což ovšem již neodpovídá uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Kromě toho není důvodná ani námitka, že není zřejmé, jaká činnost obsažená v předmětu podnikání mohla vést ke spáchání trestného činu, pokud byla obviněná právnická osoba odsouzena za pokus přečinu poškození věřitele, který souvisel s celým podnikáním obviněné právnické osoby ve všech oborech její dosavadní činnosti.

14. Ani námitka chybějícího odkazu na § 20 odst. 1 t. o. p. o. ve výrokové části rozsudku sama o sobě nemůže založit důvod pro kasaci napadeného rozhodnutí Nejvyšším soudem v mimořádném opravném řízení. Tato výhrada předně nenaplnuje uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. Lze souhlasit s dovolatelem, že výrok o trestu v rozsudku soudu prvního stupně je v tomto ohledu nepřesný a že měl obsahovat i odkaz na § 20 odst. 1 t. o. p. o., nicméně i přes toto pochybení je takový výrok nepochybně vykonatelný, lze podle něj postupovat, proto by samotný tento nedostatek nebyl důvodem pro kasační zásah do pravomocně skončené věci, měla-li by být v dalším řízení odstraněna jen tato vada.

15. Především je však třeba uvést, že obviněná právnická osoba - obchodní společnost A. byla po sepsání dovolání nejvyšším státním zástupcem vymazána z obchodního rejstříku. Právní úprava nemá výslovné řešení pro takovou situaci v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, nabízí se užít § 1 odst. 2 t. o. p. o. a použít úpravu obecnou, obsaženou v trestním řádu, není-li to z povahy věci vyloučeno. V tomto ohledu obsahuje nejbližší zvláštní úpravu § 265p odst. 2 písm. a) tr. ř., podle něž je dovolání v neprospěch obviněného vyloučeno, pokud obviněný zemřel. Užití tohoto ustanovení je jednak ve vztahu k obviněným právnickým osobám vyloučeno z povahy věci (viz shodně ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PŮRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 59 a 62), jednak v daném případě bylo podáno dovolání ve prospěch obviněné právnické osoby. Nicméně je třeba komplexně nahlížet na celou situaci. V nyní posuzovaném případě bylo vedeno trestní řízení pro jeden z tzv. úpadkových

deliktů proti právnické osobě - obchodní společnosti, tj. ve smyslu fikční teorie umělé entitě, která byla založena za účelem podnikání, avšak byla v nedobré ekonomickém stavu, který vyústil ve spáchaný delikt, pro nějž byla odsouzena a za který jí byl uložen relativně mírný samostatný trest zákazu činnosti v dosavadním oboru a předmětu činnosti. Z důvodu nedobrého ekonomického stavu této obchodní společnosti bylo proti ní coby dlužníkovi vedeno insolvenční řízení, bylo rozhodnuto o prohlášení konkursu, který byl následně podle § 308 odst. 1 písm. d) zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů, zrušen pro nedostatek majetku, jenž zcela nepostačoval pro uspokojení pohledávek věřitelů (viz usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2021, č. j. KSBR 31 INS 16324/2019-B-24). Podle § 312 odst. 3 insolvenčního zákona je takové zrušení podkladem pro výmaz dlužníka z obchodního rejstříku, nejde-li o právnickou osobu zřízenou zákonem. Obviněná právnická osoba byla proto vymazána z obchodního rejstříku dne 30. 9. 2021. Za této situace jakékoliv pokračování v trestním řízení vůči zaniklé právnické osobě nedává smysl, tím méně pak cizelování výroku o trestu zákazu činnosti, který by beztak nebyl vykonán.

IV.

Závěrečné shrnutí

16. Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce jako podané z jiných než zákonem předvídaných důvodů podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., aniž by podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu předcházejícího řízení. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.